

RIMBAUD OCH HANS KÄLLOR

RIMBAUDS öden efter döden har inte varit lättare än hans öden i livet, beroende på att de som tyckt om honom vägrat erkänna honom som en ensam revoltör. Man har velat dra över honom på sin sida. Katolikerna började, och det skedde, som man numera vet, genom ett ganska fult "fromt be- drägeri", surrealisterna tog vid i ett slags rysk mani att ha uppfunnit allt av revolutionerande betydelse, postumt. Under allt detta förhöll sig den objektiva kritiken märkvärdigt passiv, men har det senaste decenniet ryckt upp sig och börjat dominera diskussionen. Etienne har i en på enormt material fotad avhandling stuckit håll på "myten Rimbaud", dvs. myterna kring Rimbaud, och dessförinnan hade Bouillane de Lacoste ställt alltsammans på huvudet genom att datera om skrifterna så att den patetiska svanesången "Une saison en enfer" placerades före "Illuminations". Att den ordningen är den riktiga vidhöll Verlaine envetet till sin död, då myten redan börjat blomma. Bouillane de Lacoste tes, som inte blivit allmänt antagen, stöder sig på studier i Rimbauds handstil, som

förändrades på ett snabbt och käraktaristiskt sätt under de få ungdomsår han skrev.

Det litteraturhistoriska detaljarbetet tycks nu ha tagit ny fart: man vill veta mer om Rimbauds påtagliga inspirationskällor. Enligt en artikel i Figaro Littéraire nyligen har en M. Bornecque "bevisat" att Rimbaud för den berömda dikten "Bateau ivre" direkt inspirerats av Jules Vernes "Världsomsegling under havet", fast han naturligtvis våldsamt omformat sina intryck. Det skall vidare sen länge ha varit känt att sonetten "Voyelles", i vilken han ger de fem vokalerna olika färger, går tillbaka på en färglagd ABC-bok för småbarn. Etc.

Som vanligt tycks det vara verbalinspiration, rena textpåverkningar man är ute efter. Och ändå har Rimbaud på ett stort antal ställen klart anggett andra inspirationskällor. Hans fantasi var enligt min mening i hög grad visuellt betingad. I början av "Ordets alkemi" talar han om att han "tyckte om fåniga tavlor, dörröverstycken, dekorationer, akrobatfischer (toiles de saltimbanques), skyltar, populära färgträsitt". Det

är nu en smula allmänt uttryckt, och det har man fäst sig vid, eftersom det gör honom till en naivmens förelöpare. Men han kan vara tydligare. Dikterna till Banville 14 juli 1871 slutar med rådet att man, för att skriva mystiska dikter som skall kunna läsas ända från Bretagne till Guayana, bör "köpa volymer av monsieur Figuer — illustrerade! — hos monsieur Hachette!" Orden kan vara ironiskt menade, men hand i hand med Rimbauds ironi går hans tycke för det groteska. Den Figuer som här rekommenderas respektive hänas var en populärvetenskapsman som bl. a. gav ut skrifter i paleontologi, illustrerade med fantastiska landskap i xylografi: stenkolsskogar, urhav med trilobiter, syndafloidskildringar. Jag vill inte påstå att det just är de paleontologiska bilderna Rimbaud syftar på, men det vore värt att gå igenom serierna av Figuer — ordet "illustrerade!" står tydligt i centrum. Och det vore värt att söka även på annat håll, t. ex. i de album med "Vuer öfver hela Verlden", som denna tid hörde till förmaksutrustningen, liksom senare stereoskopet. När Rimbaud längre fram, år 1878, till fots gick över St Gotthard söker han i brev till de hemmavarande beskriva ett ställe som heter Pont-du-Diable och kan då hjälpa sig med hänvisningen "i alla fall inte så vackert som Via Mala i Splügen, som ni har på gravyr". Och

varför återvänder han ideligen till Norge: "Norvège", "Norvèges", "Un Nabuchodonosor norvégien". Vissa aspekter av Norge var visserligen på modet genom Hugos, Poes och andras skräck- och turistromantik, men det tycks vara landskapsbilden som spökar för honom. Även en visionär måste ha material för sin vision, i synnerhet en isolerad pojke i Ardenerna. I bland förefaller det som om Rimbaud laborerade med att lägga två eller tre albumlandskap i fotografer över varandra. Han omformar verkligheten genom att blanda visionerna. Dikten "Villes" innehåller drag av förslagsvis följande "Vuer", alla tre vanliga i album av ovannämnt slag. Norskt fjordlandskap (med glaciär, t. ex. från Bodö), Världsexpositionen i London (med Crystal Palace), Ut-sikt över Benares.

Baudelaire börjar dikten "Resan" med att tala om barnet som älskar kartor och stälstick, som sitter böjt över dem i lampans sken och för vars längtan hela världen nätt och jämnt räcker till. Rimbaud var ett sådant barn, och det förefaller mig uppenbart att man måste söka i samtida illustrationsverk som kan ha varit honom tillgängliga, lika mycket som i samtida texter, för att få åtminstone några av nycklarna till hans poesi.

Vill man roa sig med att föreslå ännu en förklaring (bland tusen) till att han slutade skriva, kan man ju säga att det var denna barnsliga, instängda, hett trängande albumvision av världen som småningom utplånades när han fick se mer av verkligheten. Kontrasten kom honom att tycka att han "sett" nog.

GUNNAR EKELOF

Tisdagen den 22 December 1953

*

Grötrim

En morgon i kval mellan sömn och vaka
drömde jag drömmen om
bomullspannkaka.
Den som en gång har smakat
den rätten
njuter sitt kaffe på pannkaka
grätten.

En ugnsplåt smöras. En plattsmet
beredes.
Ett lagom tunnt lager av bomull
utbredes.
Håll väl över smeten och låt
absorbera.
Låt grädda i medelvarm ugn
och servera.

Gunnar Ekelöf.
Leg. mardrömskock.

PRISTAGARE

Svenska Akademiens översättarpris

**Nils
Holmberg**

"Med särskild hänsyn till hans översättningar Thomas Mann" — två av de senaste är:

DEN HELIGE SYNDAREN

16: —, inb. 20: —

DOKTOR FAUSTUS

20: —, inb. 24: —

Svenska Akademiens Bellmanspris

**Gunnar
Ekelöf**

OM HÖSTEN

Hans senaste diktsamling

9: 50, inb. 14: 50

Dikter

Hela hans föregående lyriska produktion i 3 vol.

Hft. 25: —, inb. 37: —

Svenska Dagbladets litteraturpris

**Sara
Lidman**

TJÄRDALLEN

Hennes debutroman —

nu i 23:e tusendet

12: 50, 16: 50